

ทฤษฎีกรอบแนวความคิดและระเบียบวิธีวิจัย

ทฤษฎี กรอบแนวความคิด

แนวคิดทฤษฎีในการศึกษา

สำหรับแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้มาจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยและทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการเกิดอาชญากรรมที่ผู้วิจัยได้หาทฤษฎีทางสังคมวิทยามาสนับสนุนการวิจัย ซึ่งนักอาชญวิทยาได้จำแนกทฤษฎีทางสังคมวิทยามาอธิบายการเกิดอาชญากรรมไว้หลายลักษณะ เช่น Nettler ได้จำแนกทฤษฎีทางสังคมวิทยาที่อธิบายการเกิดอาชญากรรมไว้ 4 กลุ่มคือ ประการแรก กลุ่มทฤษฎีที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมรอง กลุ่มทฤษฎีที่เกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคม กลุ่มทฤษฎีที่แสดงถึงการมีปฏิริยาต่อกัน และประการสุดท้าย กลุ่มทฤษฎีที่เกี่ยวกับการควบคุมทางสังคม และ Akers ได้แบ่งแยกทฤษฎีทางสังคมวิทยาที่เกี่ยวกับการเกิดอาชญากรรมไว้เป็น 4 กลุ่มด้วยกันคือ ประการแรก ทฤษฎีเกี่ยวกับความไร้ระเบียบในสังคม เช่น ทฤษฎีของ Merton ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความขัดแย้งในสังคม เช่น ทฤษฎีของ Quinney ทฤษฎีที่เกี่ยวกับรอยมลทิน หรือตราบาป เช่น ทฤษฎีของ Becker และประการสุดท้าย ทฤษฎีควบคุมสังคม เช่น ทฤษฎีของ Reckless เป็นต้น

Reid (1982: 109-110) ได้จำแนกทฤษฎีทางสังคมวิทยาที่เกี่ยวกับการเกิดอาชญากรรมไว้เพียง 2 กลุ่มคือ ประการแรกทฤษฎีเกี่ยวกับโครงสร้างของสังคม ได้แก่ ทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมรองและสถาบันต่างๆ ในสังคม และทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการทางสังคม ได้แก่ ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ การติดต่อสื่อสาร การเลียนแบบ ตลอดจนการควบคุมทางสังคม

ในการศึกษาคั้งนี้ได้หาแนวความคิดของ Sue Titus Reid ที่อธิบายการเกิดอาชญากรรมโดยพิจารณาถึงโครงสร้างของสังคม หรือองค์การทางสังคมโดยพิจารณาถึงกระบวนการทางสังคมเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างกันและกันที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรม และทฤษฎีที่เกี่ยวกับกระบวนการทางสังคม เช่น แนวความคิดของ Tarde Sutherland และนอกจากนี้ยังได้ใช้แนวความคิดของนักมานุษยวิทยาคนอื่นๆ รวมทั้งการใช้แนวความคิดเรื่องระบบอุปถัมภ์เป็นกรอบในการศึกษาคั้งด้วย แนวความคิดและทฤษฎีดังกล่าวพอจะสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีสภาพไร้บรรทัดฐาน (Anomie) ของ Durkheim

Emile Durkheim (1917 อ้างถึงใน อัณฑพ ชูบำรุง, 2532: 226) นักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศส ได้วางหลักเกณฑ์ว่า การเกิดอาชญากรรมและพฤติกรรมเบี่ยงเบนมีลักษณะสำคัญสองประการ ในประการแรก อาชญากรรมเป็นสิ่งธรรมดาที่มีการแสดงออกในสังคมอาชญากรรมมิได้เป็นสิ่งผิดปกติของสังคม แต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ Durkheim มองว่าอาชญากรรมได้มีบทบาทโดยตรงต่อวิวัฒนาการของสังคม นอกจากอาชญากรรมจะเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงแล้ว ในบางกรณีอาชญากรรมยังมีผลโดยตรงต่อความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงอีกด้วย กล่าวคือ อาชญากรรมบางอย่างสะท้อนถึงพฤติกรรมในรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้น ประการที่สอง Durkheim ได้หาคำว่า "Anomie" มาใช้ หมายถึง สภาพซึ่งกฎเกณฑ์แห่งความประพฤติไม่มีความชัดเจนเพียงพอ ทำให้ผู้คนมีโอกาสจะคาดคะเนพฤติกรรมของผู้อื่นได้

Robert K. Merton (1910 อ้างถึงใน อัณฑพ ชูบำรุง, 2532: 228)

เมอร์ตัน ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า โครงสร้างของสังคมได้กดดันให้คนบางคนมีความประพฤตินอกกลุ่ม นอกทางที่ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างบุคคลในกลุ่ม อันเป็นสาเหตุให้บุคคลมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปไม่กระทำตามกฎของสังคมส่วนใหญ่โดยมีตัวแปรผันที่สำคัญคือ ประการแรก จุดหมายปลายทางที่สังคมยึดมั่นและปฏิบัติร่วมกันภายในสังคม และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปของคนภายในชุมชนหรือสังคมนั้น ประการสุดท้าย วิธีการต่างๆ ที่สังคมได้กำหนดไว้ให้ปฏิบัติตามมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานเป็นการปฏิบัติตามคุณธรรมต่างๆ ที่สังคมนยอมรับหรือต้องการ

กล่าวโดยสรุป จุดหมายปลายทางวัฒนธรรมกับวิธีการที่สังคมกำหนดเป็นเรื่องที่บุคคลโดยทั่วไปจะต้องปฏิบัติตามสังคมกำหนดไว้ในสังคมใดสังคมหนึ่งที่ยึดถือปฏิบัติติดต่อกันมาเป็นเวลานาน เป็นที่ยอมรับของสังคมโดยทั่วไปผู้ไม่ปฏิบัติตามก็จะได้รับการลงโทษโดยสังคมนั้นๆ

ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีไร้ระเบียบ (Anomie) ของ Durkheim และ Merton สันนิษฐานการวิจัยเพื่อศึกษาถึงสาเหตุหรือปัจจัยที่ทำให้ผู้กระทำความผิดหันไปพึ่งพายาเสพติด อันเนื่องมาจากรายได้ วัยอายุ และระดับการศึกษาของผู้กระทำความผิด

2. ทฤษฎีการเลียนแบบ (Imitation Theory)

Tarde (1912 อ้างถึงใน อัฒฉ พูบุารุง, 2528: 226) ได้วางทฤษฎีการเลียนแบบ (Imitation Theory) โดยเน้นในเรื่องการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างปัจจัยทางสังคมกับปัจจัยทางจิตวิทยา เขาได้ยอมรับความสำคัญของปัจจัยทางชีวภาพ และปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรม ทฤษฎีการเลียนแบบมีข้อเสนอที่เป็นพื้นฐานอยู่ 3 ประการ คือ ประการแรก คนเลียนแบบผู้อื่นโดยสัดส่วนของความใกล้ชิดและความถี่ในการติดต่อกัน ดังนั้นการเลียนแบบน่าจะเกิดขึ้นได้มากใน เมืองใหญ่ หรือในที่อื่นซึ่งคนอยู่กันหนาแน่น อาชญากรรมและพฤติกรรมเบี่ยงเบนมีแนวโน้มที่จะแพร่จากสิ่งที่มีมากกว่าสิ่งที่มีน้อยกว่า นั่นคือจากมหาชนสู่ชาวบ้าน หรือจากเมืองใหญ่สู่ชนบท และประการสุดท้าย เมื่อสิ่งสองสิ่งที่แตกต่างกันติดต่อกัน สิ่งหนึ่งอาจจะเข้าแทนที่อีกสิ่งหนึ่ง

Edwin H. Sutherland (1974: 243) ได้วางทฤษฎีความสัมพันธ์แตกต่าง (Differential Association Theory) กล่าวว่า อาชญากรรมเป็นผลของการคบค้าสมาคมระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคลกับแบบของอาชญากรรม (Criminal Patterns) การคบค้าสมาคมกับกลุ่มอาชญากรรมจะออกมาในรูปแบบของการเรียนรู้ เริ่มจากการศึกษาพฤติกรรมภายในกลุ่ม ยิ่งมีการคบค้าสมาคมที่สม่ำเสมอและใกล้ชิดมากเท่าไร บุคคลนั้นก็ยิ่งกลายเป็นอาชญากรรมเร็วขึ้นเท่านั้น เมื่อได้เข้าไปคบหาสมาคมความโน้มเอียงไปในทางสังคมที่ชอบฝ่าฝืนกฎระเบียบก็ยิ่งมีมากขึ้น การถ่ายทอดพฤติกรรมก็ทำได้ง่ายขึ้น จนที่สุดก็ก่อให้เกิดการกระทำผิด

ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการเลียนแบบของ Tarde และทฤษฎีความสัมพันธ์แตกต่างของ Sutherland มาสนับสนุนการวิจัยเพื่อการศึกษาถึงสาเหตุ หรือปัจจัยที่ทำให้ผู้กระทำความผิดหันไปพึ่งยาเสพติดอันเนื่องมาจากความแตกต่างในสถานภาพโสดและสมรส ญาติพี่น้องเคยกระทำความผิด การคบหาสมาคมกับผู้ที่เคยติดยาเสพติด และเขตชุมชนที่อยู่อาศัย เป็นต้น

3. แนวคิดระบบอุปถัมภ์ (Patron-Client Model) นอกจากแนวความคิดทฤษฎีทั้งสองแล้ว แนวคิดที่สำคัญอีกแนวคิดที่ควรจะใช้เป็นแนวทางในการศึกษาปัญหาการคุมประพฤติ ได้แก่ แนวคิดเรื่องระบบอุปถัมภ์ (Patron-Client) ทั้งนี้เพราะว่าระบบงานคุมประพฤติเป็นหน่วยงานที่ให้ออกาสแก่ผู้ถูกคุมประพฤติที่ได้กระทำความผิดให้กลับตน เป็นพลเมืองดีกลับไปอยู่ในชุมชนโดยปกติ แต่ยังคงอยู่ภายใต้เงื้อมมือของศาลโดยมีพนักงานคุมประพฤติเป็นผู้คอยควบคุมและสอดส่อง

นักวิชาการที่สำคัญที่มีการใช้แนวความคิดในเรื่อง ระบบอุปถัมภ์ (Patron-Client Model) ในการศึกษาสังคมไทย พอสรุปได้ดังนี้

ลูเซียน เอ็ม แอ็งด์ (1962 อ้างถึงในสุวรรณา วงศ์ไวยวรรณ, 2530:22) ศึกษาในเรื่องบุญและอำนาจในสังคมไทย (Merit and Power: 1962) แอ็งด์ได้กล่าวถึงการจัดระเบียบสังคมไทยซึ่งมีรากฐานอยู่บนแนวความคิดเกี่ยวกับบุญและอำนาจโดยชี้ให้เห็นถึงความไม่มั่นคงในกรอบแห่งความมั่นคง สถานภาพของบุคคลในสังคมนั้นมีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัวไว้แล้ว แต่บุคคลที่เข้าครอบครองสถานภาพต่างๆ นั้นเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ชีวิตแต่ละชีวิตสามารถขึ้นลงได้ภายในลำดับขั้นนี้ตามบุญเก่า ด้วยความไม่แน่นอนในสถานภาพซึ่งอาจตกต่ำลงเมื่อใดก็ได้ผู้ที่อยู่ในสถานภาพสูงย่อมต้องใช้เวลาพยายามยิ่งยวดในการพัฒนาหรือรักษาสถานภาพของคนไว้ ซึ่งอาจทำได้โดยการเพิ่มพูนทรัพย์สินที่มีอยู่ให้มากขึ้น เพื่อจะได้หาไปซื้ออุปถัมภ์คนในวงกว้างยิ่งขึ้นได้และเพื่อความมั่นคงและการขยายสถานภาพของตน

เจอร์มิ เคมป์ (1982 อ้างถึงในสุวรรณา วงศ์ไวยวรรณ, 2530: 26) กล่าวว่าปรากฏการณ์ใดๆ ที่ความสัมพันธ์มีแนวโน้มต่อเนื่องกัน เป็นระยะยาวมักจะถือกันว่าเป็นความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ และผู้รับอุปถัมภ์ ทั้งนี้โดยที่สังคมไทยนั้นแตกต่างไปจากสังคมอื่นๆ บ้าง ในแง่ความสัมพันธ์ใดๆ มักจะเป็นไประหว่างคู่สัมพันธ์ที่มีฐานะตำแหน่งต่างกัน ผู้อุปถัมภ์มักจะเป็นผู้ที่มีฐานะตำแหน่งทางสังคมสูงกว่าผู้รับอุปถัมภ์ เคมป์ เสนอว่า ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์อยู่ระหว่างกึ่งกลางระหว่างความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่ได้มีการดำเนินถึงศีลธรรมหรือเรื่องผิดศีลธรรมแต่จะดำเนินถึงเรื่องของผลประโยชน์เป็นสำคัญเป็นลักษณะของระบบอุปถัมภ์ที่เป็นทางการ อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์มักจะแบ่งไว้ด้วยลักษณะความสัมพันธ์ทางเครือญาติ

อดิน รพีพัฒน์ (1969 อ้างถึงในสมเกียรติ วันทษณะ และคณะ, 2524: 35) เห็นว่าระบบอุปถัมภ์ว่า หมายถึง ความสัมพันธ์คู่ (Dyadic Relationship) ในลักษณะที่ผู้อุปถัมภ์มีฐานะเหนือกว่าผู้รับอุปถัมภ์ คุณลักษณะของความสัมพันธ์อยู่ที่ความเป็นมิตรที่ต่อเนื่องซึ่งกันและกัน และการแข่งขันเพื่อเข้าถึงทรัพยากรที่ต้องการ นอกจากนี้ อดินยังได้แยกความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ระบบอุปถัมภ์แบบเป็นทางการและระบบอุปถัมภ์แบบไม่เป็นทางการ ระบบอุปถัมภ์ที่เป็นทางการเป็นความสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดมิตรภาพที่ใช้เป็นเครื่องมือแสวงหาผลประโยชน์ ส่วนความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการ เป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวที่แฝงอยู่ในระบบราชการที่เป็นทางการ

4. ชุมชน

ชุมชนเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสังคมมนุษย์ แต่จะมีความแตกต่างในเรื่องของจำนวนประชากร ความหนาแน่นของพื้นที่ ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการปกครอง ขึ้นอยู่กับว่าชุมชนใดชุมชนหนึ่งจะอยู่ที่แห่งใด ดังนั้นจึงมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่า "ชุมชน" ไว้แตกต่างกันคือ

สัญญา สัญญาวิวัฒน์, (2536: 16) ชุมชน หมายถึง องค์การสังคมที่ตั้งอยู่ในท้องที่แห่งใดแห่งหนึ่ง ซึ่งสมาชิกสามารถสนองความต้องการประจำวันส่วนใหญ่ได้

อุทัย หิรัญโรต, (2526: 46-47) ชุมชน คือ กลุ่มที่รวมกันอยู่ในบริเวณหนึ่งโดยมีความรู้สึกผูกพันกัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจะโดยอาศัยหลักผูกพันทางเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ศาสนา เดียวกันหรือไม่ก็ได้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, (2525: 271) ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน

สัญญา สัญญาวิวัฒน์, (2532: 168) ชุมชนอาจมองได้ 3 ลักษณะคือ ประการแรก เป็นหน่วยท้องถิ่นที่อยู่อาศัย (Territorial Unit), หน่วยของการจัดองค์การทางสังคม (Social Organization Unit) และประการสุดท้าย หน่วยจิตใจและวัฒนธรรม (Psycho cultural Unit) กล่าวคือ ในแง่ของหน่วยที่อยู่อาศัย ชุมชนมักจะเกิดขึ้นในที่ซึ่งมีทรัพยากรธรรมชาติ และมีเส้นทางคมนาคมผ่านในขณะที่ยังมีศาสตร์ของพื้นที่มีอิทธิพลต่อชีวิตของคนในชุมชนมนุษย์ จะปรับตัวและดัดแปลงสภาพทางกายของชุมชนตามความต้องการของตน ตามกฎหมาย ค่านิยม และกิจกรรมทางตลาด ในแง่ของการจัดองค์การทางด้านสังคม ชุมชนถูกมองว่าเป็นระบบอันหนึ่งซึ่งประกอบด้วยระบบย่อยๆ ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับท้องถิ่น อันได้แก่ การถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่สมาชิกใหม่ในสังคม ด้วยการควบคุมทางสังคม การมีส่วนร่วมทางสังคม การช่วยเหลือเกื้อกูล ตลอดจนการผลิต การบริโภคและการกระจายสินค้า และการบริการในชุมชน (Production Consumption Distribution) นอกจากนี้ชุมชนยังถูกมองว่าเป็นโครงการช่วยของการปะทะสัมพันธ์กันทางสังคม ด้วยการติดต่อสัมพันธ์กัน เกิดขึ้นระหว่างบุคคลกลุ่มและสถาบันที่อยู่ในชุมชน หรือในระดับเดียว เรียกว่าเป็นการเชื่อมโยงในแนวราบ (Horizontal Ties) ถ้าความสัมพันธ์กันเกิดขึ้นระหว่างบุคคลและสถาบันต่างระดับกัน เรียกว่าเป็นความสัมพันธ์ในแนวตั้ง (Vertical Ties) ในแง่ของจิตใจและวัฒนธรรม ความรู้สึกที่ว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนเป็นความผูกพันร่วมกันของคน

อยู่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้น การที่คนเป็นคนที่นั้นกันนี้ ทำให้เขาเกิดความรู้สึกมั่นคงเพราะมีที่ยึดเหนี่ยว ความรู้สึกที่เราเรียกว่า ความรู้สึกผูกพันกันในชุมชน (Community Sentiment) มีอยู่เพราะ สมาชิกของชุมชนมีค่านิยมกฎเกณฑ์ของสังคม เพราะเป้าหมายร่วมกัน ถ้าพวกชุมชนใดขาดความรู้สึก ผูกพันกันภายในชุมชนจะทำให้เกิดปัญหาสังคม

สุพัตรา สุภาพ, (2535: 85) กล่าวว่า สังคมสมัยใหม่ อาจแบ่งชุมชนออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ประการแรก ชุมชนชนบท และประการสุดท้าย ชุมชนเมือง

ชุมชนชนบท

มีผู้ให้ความหมายคำว่าชุมชนชนบทดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525: 252) ให้ความหมายคำว่าชนบทไว้ว่า หมายถึง ป่าหนอก และคำว่าป่าหนอก หมายถึง เขตแดนที่พ้นจากตัวเมืองออกไป ชุมชนชนบทเป็น บริเวณที่ผู้คนอาศัยกันตามภูมิประเทศที่อยู่นอกเขตเมืองโดยมีบ้านเรือนตั้งอยู่กระจัดกระจายทั่วไป และรวมกันอยู่เป็นหมู่บ้านหรือตำบลซึ่งใช้เป็นศูนย์กลางการกระทำกิจการร่วมกัน โดยคนในชุมชนจะ มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ด้วยเหตุนี้เมื่อก้าวถึงชุมชนชนบท จึงเป็นสถานที่ตั้งตำบลและหมู่บ้าน

อุทัย หิรัญโศ, (2526: 50) ชุมชนชนบท หมายถึง วิถีชีวิตของคนอยู่ร่วมกันได้ อย่างใกล้ชิดเป็นเวลานานๆ ทุกคนรู้จักกันดี มีการติดต่อคบค้าสมาคมกับเพื่อนบ้านใกล้เคียง มีความสัมพันธ์กับสมาชิกภายในครอบครัวเป็นอันดับแรก ทุกคนในครอบครัวช่วยกันทำงานหารายได้มาใช้ และให้บริการร่วมกัน ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ ครอบครัวยังทำหน้าที่ทั้งผู้ผลิต และผู้บริโภค

กล่าวโดยสรุป ชุมชนชนบทเป็นชุมชนที่อยู่นอกเขตเมือง มีความสัมพันธ์รู้จักพบปะ สงสรรค์กันอยู่เสมอ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก และพึ่งพาธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ชีวิตใน ครอบครัวเรือนทำหน้าที่ทั้งผู้ผลิต และผู้บริโภค

ชุมชนเมือง

มีผู้ให้ความหมายคำว่าชุมชนเมืองดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, (2525: 642) ให้ความหมายคำว่าเมืองไว้ว่า หมายถึง เขตซึ่งเป็นชุมชน และเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัด ชุมชนเมือง เป็นชุมชนของกลุ่มคนที่ อยู่อาศัยกันเป็นกลุ่มใหญ่ มีอาณาบริเวณเฉพาะ มีการยกฐานะถิ่นที่อยู่ของตนเอง เป็นองค์การบริหาร ส่วนท้องถิ่น มีอำนาจในการจัดการปกครองหรือการบริหารภายในท้องถิ่นของตนเองได้ รวมทั้ง ดำเนินกิจการทางเศรษฐกิจบางประการเพื่อประโยชน์ของกลุ่มตน ตลอดถึงการจะแก้ปัญหาในส่วน

ที่เกิดขึ้นจากการอยู่ร่วมกันของผู้คนเป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้ชุมชนเมืองจึงเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล สุขาภิบาล อําเภอบริเวณกรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

อุทัย หิรัญโฑ, (2526: 57) ชุมชนเมือง หมายถึง ชุมชนที่มีการติดต่อและคบค้าสมาคมกับบุคคลทั่วไป ขาดความใกล้ชิด และขาดความเป็นกันเอง เป็นที่รวมของคนหลายพวก หลายอาชีพ (Heterogeneous) มีคนหลายชาติ หลายศาสนา มีการเลื่อนฐานะการเปลี่ยนอาชีพ และการอพยพโยกย้ายของพลเมือง (Social Mobility) มีการแบ่งงานและทำงานตามความถนัดเฉพาะอย่าง และมีครอบครัวขนาดเล็ก ระดับการศึกษาและอาชีพสูงมีที่อยู่คับแคบ

กล่าวโดยสรุป ชุมชนเมืองเป็นชุมชนที่ประชากรส่วนใหญ่มิมีความสัมพันธ์แบบทุดิยภูมิ มีการใช้เทคโนโลยีให้ความสะดวกในการดำรงชีวิต มีคนหลายชาติ หลายภาษา หลายศาสนา มีการเลื่อนฐานะ เปลี่ยนอาชีพ และการเคลื่อนย้ายของพลเมืองสูง มีการแบ่งงานกันทำเฉพาะอย่าง เป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดชุมชนแออัด

5. ชุมชนแออัด

มีผู้ให้ความหมายคำว่าชุมชนแออัดดังนี้

อาหนท์ อาภาภิรมย์ (2521: 80) ชุมชนแออัด หมายถึง ชุมชนที่อยู่อาศัยกันอย่างแออัดยัดเยียด มีสภาพไม่เหมาะสมจะเป็นที่อยู่อาศัย อาคารบ้านเรือนชำรุดทรุดโทรมขาดสุขลักษณะอนามัย

Clinard & Abbott, (1973: 136) กล่าวว่า สลัมในประเทศกำลังพัฒนา ถูกมองในแง่กายภาพ กล่าวคือ ความหนาแน่น ความแออัด ความไร้สาธารณูปโภคและบริการต่างๆ ใดๆก็ดี สภาพสภาพทางกายภาพดังกล่าวไม่ได้ก่อให้เกิดสลัม และสภาพที่อยู่อาศัยเสื่อมโทรม ปัญหาของสลัมถูกสร้างขึ้นโดยเงื่อนไขซึ่งพัฒนาขึ้นที่นั่น สลัมเป็นตัวแทนของวิถีทางดำเนินชีวิตที่มีลักษณะเฉพาะ พร้อมด้วยการจัดระเบียบทางสังคมของตนเอง และวัฒนธรรมพร้อมด้วยพิธีสถานและค่านิยมที่เป็นของตนเอง

ชุมชนแออัดมักเกิดขึ้นในเมืองใหญ่ และในช่วงที่มีการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมที่ขยายตัวมากขึ้น จึงก่อให้เกิดแหล่งสลัมขึ้นตามพื้นที่รอบๆ แหล่งอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามตัวเมืองใหญ่ ชุมชนแออัดจะเกิดขึ้นเฉพาะในตัวเมืองเท่านั้น เป็นชุมชนย่อยๆ ที่อาศัยอยู่กระจัดกระจายตามตัวเมืองใหญ่

กล่าวโดยสรุป ชุมชนแออัดเป็นชุมชนที่ไม่มีการจัดระเบียบแบบแผน อาคารบ้านเรือน
ขาดสุขลักษณะอนามัย การจัดกระจายอยู่รอบๆ แหล่งอุตสาหกรรมและในเมืองใหญ่ๆ

6. พฤติกรรมเบี่ยงเบน

ในทุกสังคมกำหนดระเบียบแบบแผนให้ประชาชนได้ปฏิบัติยึดมั่นอยู่ร่วมกันอย่างมี
ความสุข ซึ่งกฎระเบียบแบบแผนต่างๆ จะรวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยมที่สังคมนั้นๆ ได้
ยึดถือปฏิบัติติดต่อกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน ถ้าผู้ใดปฏิบัติตามแบบแผนที่กำหนดไว้ ก็อยู่ในสังคม
นั้นได้ แต่เมื่อมีผู้ไม่ปฏิบัติตามก็จะถูกประณามว่า มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน

สัญญา สัญญาวิวัฒน์, (2532: 233-235) กล่าวว่า พฤติกรรมเบี่ยงเบน คือ
พฤติกรรมที่ผู้เบี่ยงเบนไม่ปฏิบัติตามขอบเขตบรรทัดฐาน (Social Norms) เพื่อให้เป็นสมาชิก
สังคมถือปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคม 4 ประการคือ ประการแรก บรรทัดฐานทางเทคนิค
วิถีประชา กฎระเบียบข้อบังคับ และประการสุดท้าย กฎหมายผู้ประพฤตินอกจากบรรทัดฐานดังกล่าว
ได้ชื่อว่าเป็นผู้เบี่ยงเบน

เสรีน บุญนิตานนท์, (2528: 124) ให้ความหมายพฤติกรรมเบี่ยงเบนว่า
หมายถึง ความประพฤติที่คนในกลุ่มหนึ่งพิจารณาเห็นว่าเป็นอันตรายหรือน่าอาย หรือบาดหูบาดตา
มากจนต้องจัดการเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ องค์ประกอบพฤติกรรมเบี่ยงเบนมี 5 ประการ
ประการแรก เป็นปรากฏการณ์ที่มีลักษณะสัมพันธ์ เป็นเรื่องแตกต่างกันไปตามกาลเวลา สถานที่
และสิ่งแวดล้อมของสังคมเป็นเรื่องจิตวิสัย ทั้งนี้เพราะคำนึงถึงปฏิกริยาต่อกันในเวลานั้นโดยเฉพาะ
เท่านั้นที่จะทำให้มันมีอยู่ในโลกสังคม ลาพังแต่การละเมิดหรือขัดแย้งกับกฎบรรทัดฐานทางสังคม
ที่เป็นนามธรรมเท่านั้นยังไม่เพียงพอ ขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานที่กลุ่มสังคม หน่วยสังคมชุมชนหรือสังคม
ส่วนรวมยึดถืออยู่ เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นอยู่กับการประเมินค่า พิจารณาส่งที่ทำได้มัน เป็นจริงนั้นคือ เมื่อคน
อื่นพบเห็นหรือรู้แล้ววินิจฉัยมันเป็นอย่างไรร และประการสุดท้ายจะต้องคำนึงถึงโอกาสที่กระทำ
อย่างหนึ่ง จะถูกมองหรือถูกเรียกว่า เป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน จะถูกประณามมากเมื่อมีคนเห็นเข้า
ตามแนวความคิดของนักสังคมวิทยา ในสภาพสังคมโดยส่วนรวมจะมีหน่วยย่อยๆ อยู่มากมาย ในหน่วย
สังคมนั้นมีหน่วยงานอยู่หลายประเภท ซึ่งเมื่อพิจารณาทางด้านบริหารศาสตร์แล้วจะมีระบบการบริหาร
(administrative system) ประกอบอยู่ด้วยในระบบบริหาร แต่ระบบบริหารแต่ละระบบย่อยมี
กฎระเบียบ ข้อบังคับ ค่านิยม (Value) และรหัสสถาน

Howard S. Becker (อ้างถึงใน วัฒนพ ชูบำรุง, 2532: 280-281) กล่าวว่า การเบี่ยงเบนเป็นตรา หรือป้ายติดอยู่กับบุคคลใด หรือการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดอันสืบเนื่องมาจากกระบวนการทางสังคม พฤติกรรมเบี่ยงเบนจะไม่มีลักษณะแน่นอนตายตัว การที่จะถือว่า พฤติกรรมเบี่ยงเบนนั้นขึ้นอยู่กับการบ่งชี้ของสังคมนั้นๆ และเขาได้กล่าวถึงปรากฏการณ์ของ ยาเสพติดว่าเป็นกรณีหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเบี่ยงเบน ทั้งนี้เพราะแสดงให้เห็นว่าแรงจูงใจที่เบี่ยงเบน จะพัฒนาอยู่ในช่วงประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดที่เบี่ยงเบนตามขั้นตอนดังนี้ ประการแรก การเรียนรู้เทคนิควิธีการเสพยา เรียนรู้ผลของการเสพยา เรียนรู้สนุกสนานกับความรู้สึกเรียนรู้ มาจากประสบการณ์ กรณีที่ผู้เสพรู้ครั้งแรกรู้สึกไม่เป็นที่พอใจ แต่กลายมาเป็นคนใช้ยาเสพติดเป็นประจำนั้นก็เพราะประสบการณ์ต่อๆ มาของเขากระตุ้นให้เขาเปลี่ยนความรู้สึกใหม่ มาเห็นชอบ และเกิดความพอใจ มีความสนุกสนานที่ได้พบ

กล่าวโดยสรุป พฤติกรรมเบี่ยงเบนเป็นพฤติกรรมที่สังคมจะเป็นฝ่ายกำหนดลักษณะ และบรรทัดฐานขึ้นเพื่อให้สมาชิกในสังคมยึดถือปฏิบัติตาม อาจจะแสดงออกในรูปของกฎระเบียบ ข้อบังคับ คำนิยาม แบบแผนประเพณี ถ้าบุคคลไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่สังคมกำหนดไว้ถือว่า บุคคลนั้นเป็นผู้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน

7. ปัญหาสังคม

นักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยาให้ความหมายของคำว่า สังคม (Society) แตกต่างกันไป เช่น ฟิตเชอร์ (Fitcher) หมายถึง การกระทำต่อกันเพื่อทำให้เกิดความพึงพอใจ ทางสังคม และมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมด้วย งามพิศ สัตย์สงวน, (2527: 56) กล่าวว่า ในสังคมต่างๆ จะประกอบไปด้วยกลุ่มคนและปัจเจกชนจำนวนมากมาย ในแต่ละวันคนเหล่านั้นมีการติดต่อ สัมผัสกับคนอื่นอีกจำนวนหนึ่ง โดยส่วนใหญ่ไม่รู้กันเป็นส่วนตัว ไม่รู้จักชื่อของกันและกันมาก่อนแต่ก็สามารถติดต่อทำธุรกิจของแต่ละคนไปได้แม้ไม่รู้จักกันก็ตาม สัญญา สัญญาวิวัฒน์, (2524: 1) กล่าวว่า การติดต่อสัมพันธ์ทางสังคมจึงมีลักษณะวัดผลไม่ได้ เป็นภาพนิ่ง ความสัมพันธ์จึงมีความ เป็นระเบียบ (Organization) หรือเสียระเบียบ (Disorganization) เมื่อการจัดระเบียบ ไม่ดีนัก (Poor Organization) เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นส่วนนี้สังคมวิทยา เรียกว่า ปัญหาสังคม

สุพัตรา สุภาพ, (2535: 4-10) ให้ความหมายปัญหาสังคมว่า คือ สภาวะการที่กระทบกระเทือนต่อบุคคลจำนวนมากซึ่งมากพอสมควร และมีความรู้สึกว่าจะแก้ไขโดยการกระทำร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหานี้ให้บรรเทาเบาบางลงหรือทำให้ดีขึ้น สาเหตุปัญหาของสังคมอาจพิจารณาได้ 3 แนวทางด้วยกัน คือ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change) การเสียระเบียบหรือความไม่เป็นระเบียบในสังคม (Social disorganization) และบุคลิกภาพ (Personality) หรือพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้และปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันที่ประสบพบ คือ ปัญหาเด็กวัยรุ่น การว่างงาน การก่ออาชญากรรม ความยากจน การคอร์รัปชัน ประชากร กลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มอิทธิพล มลพิษทางสภาวะแวดล้อม และปัญหาการเสพยาเสพติดให้โทษ

ฉันทฉลดา พิชิตบุษการ, (2533: 2) กล่าวว่า ปัญหาสังคมเป็นความทุกข์ความเดือดร้อนเป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์จะพบได้ในทุกสังคมไม่ว่าจะเป็นสังคมชนบท สังคมเมือง สังคมเกษตร และสังคมอุตสาหกรรม

8. ยาเสพติดให้โทษ

ยาเสพติดให้โทษเป็นปัญหาที่ร้ายแรงยิ่ง ก่อให้เกิดปัญหาของประเทศทั้งในด้านสาธารณสุข เศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนความมั่นคงของประเทศ ยิ่งไปกว่านั้นยาเสพติดยังก่อให้เกิดอาชญากรรมอันเป็นผลจากการแสวงหายาเสพติดหรือบริโภค ปัจจุบันยาเสพติดเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญ เพราะยาเสพติดเป็นสิ่งที่บั่นทอนความเจริญก้าวหน้าของเศรษฐกิจสำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 และที่ 6 ได้บรรจุแผนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษไว้ ทั้งนี้เพราะรัฐบาลได้ตระหนักถึงอันตรายของยาเสพติดซึ่งมีต่อทรัพยากรมนุษย์และอุปสรรคสำคัญในการแก้ไขปัญหายาเสพติด จากรายงานผลการสืบเสาะและพินิจ การควบคุมและสอดส่อง กองวิชาการและแผนงาน กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม 12 พฤศจิกายน 2535, ปรากฏว่าสถิติในคดีทั้งหมดที่ศาลสั่งสืบเสาะและพินิจ 9,160 คดี เป็นคดียาเสพติด 6,347 คดี คิดเป็น 67.29 เปอร์เซ็นต์ของคดีที่มีการสืบเสาะและพินิจทั้งหมด โดยแยกเป็นคดีเฮโรอีน 4,810 คดี คดีกัญชา 1,536 คดี และคดียาเสพติดอื่นๆ อีก 30 คดี สำหรับคดีที่ศาลสั่งควบคุมและสอดส่องจำนวน 19,549 คดี เป็นคดียาเสพติดให้โทษ 14,477 คดี โดยแยกเป็นคดีเฮโรอีน 2,835 คดี คดีกัญชา 11,403 คดี และคดียาเสพติดอื่นๆ 239 คดี

ยาเสพติดให้โทษ หมายความว่า สารเคมีหรือวัตถุชนิดใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าไปสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด ตลอดจนถึงพืชหรือส่วนของพืชที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา รวมสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษด้วย ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีประกาศ ในราชกิจจานุเบกษาแต่ไม่ได้หมายความว่า ยาสามัญประจำบ้านบางตำรับตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษผสมอยู่ (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522)

การติดยาเสพติดให้โทษ ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้รวบรวมและวิจัยถึงสาเหตุของการติดยาเสพติดให้โทษไว้หลายท่าน ผู้วิจัยพอจะสรุปได้ดังนี้ ประการแรก ผู้ที่ติดยาเสพติดส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ประสบปัญหาชีวิต อาจจะเป็นปัญหาความยากจน ปัญหาหนี้สิน การว่างงาน ปัญหาครอบครัว ความไม่สงบสุขทางครอบครัว การทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นนิจสิน การไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมปัจจุบัน ทำให้เกิดความท้อแท้เบื่อหน่ายในการดำรงชีวิต เมื่อเพื่อนฝูงชักชวนหรือได้ยินกิตติศัพท์ว่า ยาเสพติดเมื่อเสพแล้วทำให้ลืมความทุกข์ยากทรมานได้ จึงลองเสพดูแล้วก็ติดจนได้ ผู้เสพยาเสพติดส่วนใหญ่ เป็นผู้ที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ต้องพึ่งผู้อื่น ไม่เป็นตัวของตัวเอง ติดเพื่อน ไม่ชอบอยู่คนเดียว ผู้ติดยาเสพติดส่วนใหญ่ จะมีอายุระหว่าง 14 ปี และผู้ใหญ่วัยทำงานอายุ 40-50 ปี เมื่อพบปัญหาหนักๆ ทั้งด้านชีวิตส่วนตัวหรือหน้าที่การงานแก้ไขไม่ได้ มักหันเข้าหายาเสพติด เยาวชนที่ติดยาเสพติดนั้น มักถูกชักชวนหรืออยากเรียนรู้ทดลองยาเสพติด บางคนเคยเสพติดยาเสพติดประเภทกัญชา ยากระตุ้นประสาท ยานอนหลับ ยาแก้ปวด หรือติดสุรา เมื่อถูกชักชวน จึงหันไปหายาเสพติดได้ง่าย หรือบางคนมีปัญหาครอบครัวหรือโรงเรียน หนีความจริงในชีวิต ติดเพราะสภาพแวดล้อม ผู้ติดยาเสพติดอาจจะอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีคนติดยาเสพติด เช่น ในชุมชนแออัดบางแห่ง หรือต้องการเข้าสู่กลุ่มเพื่อนที่ติดยาเสพติด ติดเพราะความเจ็บปวด ต้องการเสพยาเสพติดระงับความปวด ติดเพราะความเชื่อ และประการสุดท้าย ติดเพราะความมีอุปนิสัยก้าวร้าว ผู้เสพยาเสพติดไม่เคยได้รับความรักความอบอุ่นในวัยเด็ก จึงทำให้รักใคร่ไม่เป็นแม้กระทั่งรักตนเอง ต้องการหาสิ่งที่ตรงข้ามกับความถูกต้อง (ณจลลดา พิษิตบัญชาการ, 2530: 37-38) และการติดยาเสพติดมีสาเหตุทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และที่สำคัญคือความอ่อนไหวของอารมณ์และจิตใจ (สุพิตรา สุภาพ, 2535: 63)

บุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, (2526: 4-7) กล่าวว่า ยาเสพติดให้โทษเป็นปัญหาที่สำคัญทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยให้เหตุผลว่ายาเสพติดนอกจากจะบั่นทอนสุขภาพอนามัยของผู้เสพ

แล้วยังเป็นผลให้ประเทศชาติต้องสูญเสียปัจจัยการผลิตในด้านกำลังคนและกำลังเงินเป็นจำนวนมาก ยาเสพติดก่อให้เกิดอาชญากรรมที่เกิดจากฤทธิ์ของยาเสพติด

9. การคุมประพฤติผู้ใหญ่

ประเทศไทยได้เริ่มนำเอาระบบคุมประพฤติมาใช้เป็นครั้งแรกกับผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน โดยในปี พ.ศ. 2495 ได้มีการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางพร้อมสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงานคุมประพฤติผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 จากการดำเนินงานคุมประพฤติเด็กและเยาวชนเท่าที่ผ่านมานั้น ปรากฏว่าได้ผลดีมากกว่าสมควร จึงเกิดมีแนวความคิดที่หาวิธีการคุมประพฤติมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่บ้าง ผลจากการที่สัมมนาที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อ พ.ศ. 2519 และจากเหตุผลหลายประการ ดังนี้คือ ประการแรก ประมวลกฎหมายอาญานับปัจจุบัน ที่บังคับใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2500 ได้บัญญัติไว้ถึงวิธีการคุมประพฤติไว้ตามมาตรา 56-58 โดยให้อำนาจศาลในการที่จะปล่อยตัวผู้กระทำความผิดไปเพื่อให้โอกาสผู้ผิดกลับตัว โดยศาลจะพิพากษาว่าผู้ผิดมีความผิดแต่ให้รอการกำหนดโทษไว้ หรือรอการลงโทษไว้ และกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมประพฤติของผู้กระทำความผิดแต่ให้รอการกำหนดโทษไว้หรือรอการลงโทษเอาไว้ และกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมประพฤติของผู้กระทำความผิดนั้น แต่ศาลยังไม่สามารถใช้ประโยชน์จากกฎหมายมาตราดังกล่าวไว้ ทั้งนี้เพราะกระทรวงยุติธรรมยังไม่มีเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่จะเป็นเจ้าของเรื่องสำหรับปฏิบัติหน้าที่ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้และตามคำสั่งศาล หากจะหาวิธีการคุมประพฤติมาใช้ โดยจัดให้มีเจ้าหน้าที่พนักงานและหน่วยงานเจ้าของเรื่องเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ก็จะทำให้การบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56-58 ได้เป็นผลอย่างจริงจังสมดังเจตนารมณ์ของผู้บัญญัติกฎหมาย, การคุมประพฤติของผู้กระทำความผิดเอาไว้ นั้น เป็นวิธีการที่ได้รับการยอมรับนับถือกันแพร่หลายมาแต่ก่อนแล้วว่าเป็นวิธีที่มีประโยชน์และควรแก่การนำมาใช้ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในคดีที่มีโทษไม่สูงมากนัก เพราะจะช่วยให้ผู้กระทำความผิดซึ่งมิได้มีประวัติความเป็นไปในทางเสียหายมาก่อนได้กลับตนเป็นพลเมืองดีโดยมิต้องถูกส่งเข้าไปจำคุกอยู่ในเรือนจำ อันอาจจทำให้ต้องกลายเป็นพลเมืองที่ไม่ดียิ่งขึ้น และประการสุดท้าย วิธีการคุมประพฤติผู้ใหญ่ นั้น จะช่วยในการประหยังบประมาณในการราชทัณฑ์ของรัฐบาลลงได้เป็นจำนวนมาก เนื่องจากว่า ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการคุมประพฤติผู้กระทำความผิดนั้นต่ำกว่าค่าใช้จ่ายในการ

จากผู้ที่กระทำผิดอยู่ประมาณ 10 เท่า (ยุติธรรม, กระทรวง, "การนำระบบคุมประพฤติมาใช้ในประเทศไทย" กรุงเทพมหานคร หนังสือเลขที่ ขธ.0401/2417 ถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรี วันที่ 22 พฤศจิกายน 2520)

รัฐบาลจึงได้มอบหมายให้กระทรวงยุติธรรมเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการคุมประพฤติผู้ใหญ่ กระทรวงยุติธรรมได้มอบหมายให้สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการเป็นผู้ดำเนินการต่อไป จึงเกิดหน่วยงานระดับกองในสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการขึ้น คือ "สำนักงานคุมประพฤติกลาง" มีหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับการคุมประพฤติผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่โดยเฉพาะเพียงอย่างเดียว และทางสำนักงานคุมประพฤติกลางได้เปิดดำเนินการตั้งแต่วันที่ 7 สิงหาคม 2522 เป็นต้นมา

หลักเกณฑ์กฎหมายคุมประพฤติผู้ใหญ่ในประเทศไทย

กฎหมายที่วางหลักเกณฑ์ในการคุมประพฤติดี้อยู่ 2 ฉบับ คือ

1. ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56, 57 และ 58
2. พระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา

พ. ศ. 2522

หลักเกณฑ์ในประมวลกฎหมายอาญาทั้ง 3 มาตราจะว่าด้วยเรื่องการรอกำหนดโทษและการรอกำหนดโทษ ตลอดจนเงื่อนไขคุมประพฤติ ผลของการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการกระทำผิดซ้ำใหม่ และกรณีที่ได้กระทำผิดซ้ำใหม่

ส่วนพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤตินั้น จะบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติและวิธีการดำเนินการคุมประพฤติ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้คือ โดยที่มาตรา 56 แห่งประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติถึงวิธีการคุมประพฤติผู้กระทำความผิดไว้ ให้อำนาจศาลที่จะปล่อยตัวผู้กระทำผิดไปเพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัว โดยศาลพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่ให้รอกำหนดโทษไว้ หรือกำหนดโทษแต่รอกำหนดโทษไว้และกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมประพฤติของผู้กระทำผิดนั้น สมควรมีกฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ ตลอดจนวิธีการดำเนินการคุมความประพฤติ เพื่อให้ประมวลกฎหมายอาญามีผลใช้บังคับอย่างสมบูรณ์ บทบัญญัติที่ให้อำนาจศาลสั่งคุมความประพฤติไว้คือ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 วรรค 1 ดังมีใจความว่า "ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุก

ไม่เกิน 2 ปี ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้ยื่นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพและสิ่งแวดล้อมของผู้ยื่น หรือสภาพความผิด หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว เห็นเป็นการสมควร ศาลจะพิจารณาว่าผู้ยื่นมีความผิดแต่รอการกำหนดโทษไว้ หรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้ แล้วปล่อยตัวไป เพื่อให้โอกาสผู้ยื่นกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษาโดยจะกำหนดเงื่อนไข เพื่อคุมประพฤติของผู้ยื่นด้วยหรือไม่ก็ได้"

ดังนั้น การสั่งคุมประพฤติผู้กระทำความผิดจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ต่อไปนี้

1. ความผิดที่กระทำความผิดนั้นมิใช่โทษจำคุก
2. ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี
3. ผู้กระทำความผิดไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน หากเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนจะต้องเป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
4. ศาลเห็นสมควรให้รอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษโดยคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม สภาพความผิด หรือเหตุอื่นอันควรปรานี
5. ระยะเวลาการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษจะต้องไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันที่ศาลพิพากษา
6. ภายในระยะเวลาการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษ ศาลจะกำหนดเงื่อนไข เพื่อคุมความประพฤติของผู้ยื่นด้วยหรือไม่ก็ได้

เมื่อวิเคราะห์หลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นแล้ว จะเห็นได้ว่าการคุมประพฤติตามกฎหมายไทยจะมีขอบเขตการใช้ดังนี้ ประการแรก การคุมประพฤติจะใช้กับคดีที่มีโทษจำคุกเท่านั้น คดีที่มีโทษอื่นๆ เช่น กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิ้น ไม่อาจใช้วิธีการคุมความประพฤติกับผู้กระทำความผิดได้ การคุมประพฤติมีประวัติความเป็นมาว่าเป็นวิธีการที่พัฒนามาในฐานอันที่เป็นรูปแบบของทางเลือกแทนการจำคุก แต่ตามเหตุผลในตัวเดิที่จะจำกัดวิธีการคุมประพฤติโดยมีบทบัญญัติกฎหมายให้ใช้ เฉพาะกับความผิดที่มีโทษจำคุกอย่างเดียว (United Nations 1951: 6) สหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นได้มีการขยายขอบเขตการใช้วิธีการคุมประพฤติรวมถึงคดีที่มีโทษปรับด้วย แต่เมื่อพิจารณาอุเจตนาธรรมณ์ของมาตรา 56 จะเห็นได้ว่ากฎหมายได้พึงสังเกตุเกี่ยวกับการรอการกำหนดโทษหรือการรอการลง

โทษเป็นมาตรการหลัก และได้บัญญัติให้การรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษมีเฉพาะโทษจำคุก เป็นความประสงค์ของกฎหมายไม่ให้ผู้กระทำความผิดที่ยังไม่เคยได้รับโทษจำคุก ต้องรับผลร้ายจากโทษจำคุก โดยยังมีโอกาสกลับตัวได้ ส่วนโทษอย่างอื่นไม่มีเหตุผลที่จะรอ (จิตติ ดิงศรีทิพย์ 2525: 1042) ดังนั้นเมื่อการคุมประพฤติเป็นมาตรการประกอบดังกล่าว จึงไม่อาจใช้กับคดีที่มีโทษอย่างอื่นได้ ทั้งๆ ที่การคุมประพฤติน่าจะนำไปใช้ทดแทนโทษอย่างอื่นได้ เพราะหลักการคุมประพฤติจะเป็นเรื่องของการแก้ไขผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดี, ความผิดที่ได้กระทำไปต้องไม่ร้ายแรง ซึ่งศาลกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี และจะเป็นโทษตามประมวลกฎหมายอาญา หรือโทษตามกฎหมายอื่นก็ได้ จิตติ ดิงศรีทิพย์, (2525: 1043) ให้ความเห็นไว้ว่า ถ้าเป็นความผิดที่ควรต้องรับโทษสูงกว่านั้น ก็แสดงว่าผู้กระทำความผิดใจชั่วร้ายมากเกินที่จะให้โอกาสกลับตัว ทั้งต้องคำนึงถึงความเสียหายอย่างร้ายแรงของชุมชนจากความผิดที่ควรกำหนดโทษสูงกว่า 2 ปีนั้นด้วย ไม่ควรให้โอกาสพ้นจากการลงโทษไปได้ ระดับความรุนแรงของโทษจำคุก เป็นตัวกำหนดว่าการคุมประพฤติสามารถนำไปใช้ในคดีได้หรือไม่ ในระบบคุมประพฤติอื่นอาจมีข้อจำกัดในเรื่องประเภทความผิด โดยกฎหมายจะระบุว่าการผิดใดที่ห้ามคุมประพฤติ เช่น ระบบคุมประพฤติเคนยา ห้ามใช้วิธีคุมประพฤติในความผิดฐานจรจัด เมาสูรา ทำร้ายร่างกาย ครอบครองสุรา แต่ตามกฎหมายคุมประพฤติของไทยเพิ่งสั่งในเรื่องระดับความรุนแรงของโทษจำคุกว่า หากลงโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปีแล้ว ไม่ว่าจะเป็คดีความผิดประเภทใดก็ตาม ก็สามารถใช่วิธีการคุมประพฤติได้ ดังนั้นบรรดาความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 2 ปี หรือแม้เกิน 2 ปี แต่หากโทษในที่สุดที่ศาลจะลงโทษนั้นไม่เกิน 2 ปี หรือคดีที่มีโทษขั้นต่ำตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป ก็อยู่ในข่ายที่สามารถใช้วิธีการควบคุมความประพฤติได้ ดังตัวอย่างความผิดฐานต่างๆ ในประมวลกฎหมายอาญา เช่น ความผิดต่อเจ้าพนักงาน ความผิดฐานวางเพลิงเผาทรัพย์ของผู้อื่น ตามมาตรา 217 ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ตามมาตรา 276 และ 277 ความผิดฐานอนาจาร ตามมาตรา 278, 279 ความผิดต่อชีวิตบางกรณี เช่น ทำร้ายผู้อื่นถึงตายโดยไม่มีเจตนา ตามมาตรา 290 ประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ตามมาตรา 291 ความผิดต่อร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์บางมาตรา เช่น ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ทรัพย์ กระรอกทรัพย์ ริดเอาทรัพย์ ฯลฯ หรือความผิดตามกฎหมายอื่นๆ ที่มีโทษจำคุก เช่น พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พระราชบัญญัติการพนัน พระราชบัญญัติอาวุธปืน ฯลฯ, จะต้องไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษในความผิดฐานประมาทหรือลหุโทษ กฎหมายมุ่งที่จะให้โอกาสผู้ที่ไม่เคยมีประวัติการต้องโทษจำคุกมาก่อน ไม่ว่า

จะต้องโทษจำคุกตามกฎหมายใดหรือล่วงเลยมานานเป็นเวลาเท่าใดก็ตาม ซึ่งเป็นการตัดโอกาสบุคคลที่มีประวัติการต้องโทษจำคุก เว้นแต่กรณีที่มีการออกกฎหมายล้างมลทิน แต่ก็ไม่มีเวลาแน่นอนว่าจะออกกฎหมายเช่นนี้เมื่อใด ตามประมวลกฎหมายอาญาฉบับใหม่ มาตรา 25 ได้มีขีดจำกัดระยะเวลาไว้คือ หากเคยต้องโทษจำคุกมาแล้วและระยะเวลาล่วงเลยไปไม่น้อยกว่า 5 ปี ก็มีสิทธิ์ได้รับการคุมประพฤติ ที่ว่ารับโทษจำคุกมาก่อนน่าจะหมายความว่า ก่อนศาลพิพากษาในคดีนี้ว่าจะระงับการลงโทษ ตามมาตรา 56 นี้หรือไม่ คงไม่หมายความว่าก่อนกระทำความผิดในคดีนี้เพราะความสำคัญอยู่ที่ขณะศาลพิพากษาว่าจะระงับการลงโทษหรือไม่หรือไม่ ผู้ที่นั้นเคยถูกจำคุกมาบ้างหรือไม่ การได้รับโทษนี้หมายความว่าต้องได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาจริงๆ จะเป็นได้รับโทษครบตามคำพิพากษาหรือได้รับแต่เพียงบางส่วนก็ตาม แต่ว่าถ้าเป็นแต่เพียงศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกแล้วไม่ได้รับโทษจริงๆ เลย เช่น หนีไปจนพ้นเวลาที่จะลงโทษก็ไม่ถือว่าเป็นได้รับโทษจำคุกมาแล้ว การกักขังก่อนพิพากษาไม่ใช่จำคุก แม้ศาลจะออกหมายจำคุกระหว่างอุทธรณ์ฎีกาตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 74 ถ้าคำพิพากษานั้นได้เปลี่ยนแปลงไปในภายหลังก็ไม่ถือว่าเป็นได้รับโทษจำคุกมาแล้ว เพราะเมื่อไม่มีคำพิพากษาให้ลงโทษ โทษจำคุกก็ไม่มีได้, และประการสุดท้าย ศาลมีกรรมวิธีการกำหนดโทษหรือระงับการลงโทษ โดยจะต้องอ้างเหตุต่างๆ ในมาตรา 56 ซึ่งได้บัญญัติเหตุที่ศาลควรคำนึงไว้หลายประการ ซึ่งอาจต้องคำนึงถึงเหตุใดเหตุเดียวหรือหลายเหตุรวมกันก็ได้แล้วแต่ข้อเท็จจริงเป็นเรื่องๆ ไป เช่น อายุของผู้กระทำความผิด ประวัติการกระทำความผิดนิสัยความประพฤติ สภาพแวดล้อมครอบครัว การศึกษาอบรม สุขภาพภาวะแห่งจิต และสภาพความผิดเหตุอันควรปรานี

วัตถุประสงค์ของการคุมประพฤติ

การคุมประพฤติเป็นกระบวนการหนึ่งที่ศาลนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดเพื่อให้ได้มีโอกาสกลับไปอยู่ในชุมชนของตนแทนการจำคุก โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. วัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อปกป้องคุ้มครองและป้องกันสังคมจากอาชญากรรม
2. วัตถุประสงค์รอง คือ
 - 2.1 ให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับตัวจำเลยก่อนศาลพิพากษาคดี
 - 2.2 แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดีด้วยวิธีการคุมประพฤติ

ประโยชน์ของการคุมประพฤติ

ประโยชน์ของการคุมประพฤตินี้มีมากมาย สามารถแยกเป็นได้ดังนี้ ประการแรก ด้านการพิพากษาของศาล ช่วยให้ศาลได้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยอย่างละเอียด และถูกต้องพร้อมทั้งความเห็น ข้อเสนอแนะเพื่อศาลจะได้ใช้ดุลพินิจว่าควรใช้มาตรการหรือวิธีการใดที่เหมาะสมกับจำเลยแต่ละคนและพิพากษาคดีได้อย่างเหมาะสม และเป็นธรรม, ด้านการคุ้มครองป้องกันสังคมจากอาชญากรรม นานาอารยประเทศได้ตระหนักว่าการลงโทษจำคุกระยะสั้นเป็นผลเสียต่อผู้กระทำผิดเป็นอย่างมาก เพราะการที่ถูกควบคุมกักขังอยู่ในเรือนจำกลับทำให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมในการกระทำผิดขึ้น เมื่อพ้นโทษออกมาก็หันพฤติกรรมดังกล่าวไปปฏิบัติต่อผู้อื่นในสังคม ดังนั้นการคุมประพฤติจึงเป็นวิธีการกักขังผู้กระทำผิดพ้นจากการที่จะมีประสบการณ์ในการจำคุกอันเป็นการประทุษร้าย และยังสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีปกติสุข, ด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ผู้กระทำผิดจะได้รับประโยชน์จากการควบคุมและสอดส่อง โดยการให้คำปรึกษาแนะนำจากพนักงานคุมประพฤติด้วยวิธีนอกระบบที่มีอยู่ในสังคมมาตอบสนองความต้องการของผู้กระทำผิด เช่น โรงเรียน คลินิกสุขภาพกายและจิต หลักสูตรการอบรมวิชาชีพและการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดให้โทษ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้เขายังมีความสัมพันธ์กับครอบครัว และสังคมของเขาได้อย่างปกติสุข และประการสุดท้าย ช่วยทำให้การบริหารงานในเรือนจำ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อมีการกักขังผู้กระทำผิดที่สมควรใช้มาตรการจำคุกเท่านั้น ก็จะทำให้จำนวนผู้ต้องขังลดความแออัดไป ทำให้การควบคุมดูแลได้อย่างทั่วถึงและทำให้การแก้ไขบำบัดผู้ต้องจำเป็นต้องได้รับโทษจำคุกได้ผลดีมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การคุมประพฤดียังเป็นการประหยัดกว่าการจำคุก เนื่องจากผู้กระทำผิดบางคนยังคงสามารถเลี้ยงตัวเอง และคนในอุปการะของเขาได้ และเป็นการลดภาระให้กับรัฐบาลที่จะต้องรับผิดชอบในความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังตามเรือนจำต่างๆ

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับการควบคุมและสอดส่อง หรือการคุ้มครองผู้บริโภคผู้ใหญ่ในประเทศไทยนั้น เพิ่งจะเริ่มศึกษากันเมื่อไม่นานมานี้ กล่าวคือ เพิ่งจะมีนักวิชาการสนใจศึกษาเรื่องนี้อย่างจริงจัง ภายหลังจากได้เปิดสำนักงานคุ้มครองผู้บริโภคกลาง ในปี พ.ศ. 2522 ดังนั้นผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้จึงมีปรากฏอยู่ไม่มากนัก ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

วารุณี เกิดฉาย (2527) ศึกษาเรื่อง การคุ้มครองผู้บริโภคที่กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ ศึกษาเฉพาะกรณี บทบาทและหน้าที่ของสำนักงานคุ้มครองผู้บริโภคในงานควบคุมและสอดส่อง ผลจากการวิจัยพบว่า พนักงานคุ้มครองผู้บริโภคที่ปฏิบัติงานด้านควบคุมและสอดส่องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายกำหนด แต่การแสดงบทบาทค่อนข้างไปในทางเป็นผู้รักษากฎหมายมากกว่าผู้บังคับการออกสอดส่องเป็นไปเพื่อติดตามผู้ถูกคุ้มครองที่ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด และให้ความช่วยเหลือผู้ถูกคุ้มครองที่ประสบปัญหาเดือดร้อน ส่วนใหญ่เพียงให้คำแนะนำแทบจะไม่มีการหาทรัพยากรต่างๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์และส่วนใหญ่ไม่มีการส่งตัวผู้ถูกคุ้มครองไปรับบริการจากทรัพยากรต่างๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์อื่นๆ และยังพบว่าปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมและสอดส่องนั้น ยังแบ่งกว้างๆ ได้ 4 ด้านคือ ประการแรก ปัญหาด้านบุคลากร กล่าวคือพนักงานคุ้มครองผู้บริโภคที่ปฏิบัติงานควบคุมและสอดส่องผู้ถูกคุ้มครองในความรับผิดชอบโดยเฉลี่ยสูงถึง 1 ต่อ 94.05 ปัญหาผู้ถูกคุ้มครองปฏิบัติผิดนัดรายงานตัวปิดบังข้อเท็จจริง และปัญหาของผู้ถูกคุ้มครองที่เสพติด รวมทั้งปัญหาเกี่ยวกับที่อาศัยผู้ถูกคุ้มครองที่ยากต่อการออกไปสอดส่อง ประการสุดท้ายปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ และพาหนะในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งพนักงานคุ้มครองผู้บริโภคในงานควบคุมและสอดส่องแก้ไข โดยการออกไปสอดส่องด้วยการโดยสารรถประจำทาง ซึ่งทำให้ปฏิบัติล่าช้า

กรกช นาควิเชตร (2529) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการไม่พ้องการคุ้มครองผู้บริโภค ผลจากการวิจัยพบว่า มีปัจจัยอยู่ 6 อย่างที่มีผลกระทบต่อการใช้คุ้มครองความประพฤติ คือ ประการแรก การขาดการคัดเลือกผู้ถูกคุ้มครองที่ดี การกำหนดเงื่อนไขเพื่อการคุ้มครองไม่เหมาะสม ความไม่สมดุลย์ระหว่างจำนวนผู้ถูกคุ้มครองกับพนักงานคุ้มครองในงานควบคุมและสอดส่อง สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่เหมาะสมกับผู้ถูกคุ้มครอง การใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรมของผู้รักษากฎหมาย และประการสุดท้าย การบังคับใช้กฎหมายไม่ได้ผลเท่าที่ควร จึงทำให้ผู้ถูกคุ้มครองรู้สึกล่าละเมิด เงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติเป็นจำนวนมาก

ผู้วิจัยยังให้ข้อเสนอแนะเป็นแนวทางในการลดปัญหาการไม่ผ่านการคุมประพฤติไว้ ดังนี้
 ประการแรก ด้านกฎหมายควรมีการเพิ่มเติมให้ศาลต้องสืบเสาะและพินิจจำเลยในคดีเกี่ยวกับยา
 เสพติดยาให้โทษ และคดีเกี่ยวกับการลักทรัพย์ เสนอก่อนที่จะพิจารณาพิพากษาคุมประพฤติ และควรมี
 การเพิ่มอำนาจศาลในการกำหนดเงื่อนไขของศาลเพื่อคุมความประพฤติผู้กระทำผิดคดี ด้าน
 การดำเนินการควบคุมและสอดส่องควรลดขั้นตอนในการปฏิบัติงานที่ไม่จำเป็นลง ควรหาวิธีแก้ไข
 แบบกลุ่มมาใช้กับผู้ถูกคุมประพฤติ ควรจัดให้มีการอบรมทางด้านจริยธรรมและศาสนา ด้านการ
 ให้บริการแก่ผู้ถูกคุมประพฤติ สำนักงานคุมประพฤติควรเพิ่มประสิทธิภาพในการประสานงานกับหน่วย
 งานสงเคราะห์ต่างๆ ควรเพิ่มเติมการบริหารทางด้านการพัฒนาแรงงาน การจัดหาคนงาน ตลอดจน
 จนการสร้างงานให้แก่ผู้ถูกคุมประพฤติ ควรให้มีการใช้อาสาสมัครในงานควบคุมและสอดส่อง
 ควรขยายงานคุมประพฤติออกสู่ภูมิภาคให้ทั่วถึงอย่างรวดเร็ว ควรส่งเสริมการประชาสัมพันธ์โดย
 การจัดสัมมนาผู้พิพากษาและเผยแพร่งานคุมประพฤติในสถาบันอุดมศึกษา เผยแพร่แก่ประชาชนทั่วไป
 ทั้งในรูปของงานนิทรรศการ และจัดการบันเทิง เพิ่มประสิทธิภาพของพนักงานคุมประพฤติโดยการ
 ให้ความสำคัญในด้านขวัญและกำลังใจของพนักงาน จัดอบรมในด้านเทคนิคในการปฏิบัติงานและส่งเสริม
 เสริมการศึกษา และประการสุดท้าย เพิ่มการประสานงานกับพนักงานตำรวจ เพื่อให้การบังคับ
 ใช้กฎหมายได้รับผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง

ต้นสนีย์ โพธิ์พุก, (2529) ศึกษาการประเมินผลการปฏิบัติต่อผู้ติดยาเสพติดให้โทษโดย
 การคุมประพฤติศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานคุมประพฤติกลาง ผลจากการวิจัยพบว่า ผู้ถูกคุมประพฤติ
 ในคดียาเสพติดให้โทษที่ไม่สามารถผ่านการคุมความประพฤติไปได้ด้วยดีนั้น มีระดับอายุระหว่าง 18
 -22 ปี มากที่สุดร้อยละ 34.85 เป็นเพศชายร้อยละ 94.85 เป็นโสดร้อยละ 61.52, ส่วนระดับ
 การศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 เป็นส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 49.39 การประกอบอาชีพรับจ้าง
 ทั่วไปร้อยละ 41.21 และร้อยละ 10.91 ไม่ได้ประกอบอาชีพ ผู้ถูกคุมประพฤติส่วนใหญ่มีรายได้
 ไม่แน่นอนถึงร้อยละ 41.82 และร้อยละ 16.97 มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 2,000 บาท ลักษณะ
 ชุมชนที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเรือนทั่วไปร้อยละ 52.12 รองลงมาพักอาศัยอยู่ในชุมชนแออัดร้อยละ
 18.18 ด้านประวัติการกระทำผิด และประวัติการใช้ยาเสพติดให้โทษพบว่า ผู้ถูกคุมประพฤติ
 ที่ไม่เคยมีประวัติถูกจับกุมดำเนินคดีมาก่อน ร้อยละ 30.36 ร้อยละ 15.75 เคยถูกจับกุมดำเนินคดี
 อื่นๆ มาแล้ว เช่น ช่องโจร เป็นคดีที่ผู้ถูกคุมประพฤติไม่ถูกลงโทษจำคุก และร้อยละ 10 เท่านั้น
 เคยถูกจับคดีพระราชบัญญัติยาเสพติด (กัญชา) และเฮโรอีน ยาเสพติดให้โทษที่ใช้คือกัญชามากที่สุด

ร้อยละ 32.42 ระยะเวลาที่ใช้ยาเสพติดให้โทษต่ำกว่า 1 ปี ร้อยละ 17.27 และร้อยละ 16.67 เท่านั้นที่ใช้ยาเสพติดให้โทษเป็นระยะเวลา 1-3 ปี และ 4-6 ปี จำนวนเงินที่ใช้ซื้อยาเสพติดให้โทษต่อวันมีจำนวนไม่แน่นอน ร้อยละ 44.85 ก่อนที่ศาลที่คำสั่งคุมความประพฤติ ผู้ถูกคุมประพฤติไม่เคยเข้ารับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษร้อยละ 72.42 และร้อยละ 11.21 เคยเข้ารับการบำบัดรักษามาแล้ว 1 ครั้ง สถานที่เข้ารับการบำบัดรักษา คือ ศูนย์สาธารณสุข กรุงเทพมหานคร ร้อยละ 11.82 สาเหตุหรือมูลเหตุจูงใจให้ใช้ยาเสพติดให้โทษเพราะ อยากรทดลอง จำนวนร้อยละ 34.16

ผู้วิจัยเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้โทษ โดยการลดความต้องการยาเสพติดให้โทษวิธีการทางสังคม คือ มุ่งที่จะสร้างตัวบุคคลให้มีบุคลิกที่เข้มแข็งสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุข การพัฒนาบุคคลดังกล่าว ได้แก่ การปลูกฝังค่านิยม ความเชื่อ ความรู้ ฯลฯ ที่จะช่วยให้บุคคลมีวิจรรย์มณในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาโดยไม่ต้องอาศัยยาเสพติด การแก้ไขปัญหายาเสพติดใช้วิธีการคุมความประพฤติ อาจจะเรียกว่าเป็นการแก้ไขในปลายเหตุ แต่แนวคิดในด้านการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลมีความเชื่อว่า การจะแก้ไขปัญหายองระบบใหญ่ได้ จำเป็นต้องแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงระบบย่อยๆ แต่ละระบบให้ดีเสียก่อน เช่น เกี่ยวกับการป้องกัน

ัญชลี สุวรรณวิช (2532) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบผลการคุมความประพฤติ ในกรณีที่ถูกคุมประพฤติที่เคยผ่านและไม่ผ่านการสืบเสาะและพินิจ ผลจากการวิจัยพบว่า การคุมประพฤติผู้ใหญ่นั้นผู้ถูกควบคุมความประพฤติที่ผ่านการคุมประพฤติร้อยละ 69.99 ละเมิดการผิดเงื่อนไขร้อยละ 29.41 ส่วนที่เหลือร้อยละ 0.60 เป็นผู้ถูกเพิกถอนการคุมประพฤติ และคดีที่ผ่านการสืบเสาะและพินิจที่ศาลมีคำพิพากษาในทางอเนงเดียวกันกับข้อเสนอนแนะของพนักงานคุมประพฤติประสบความสำเร็จในการคุมประพฤติมากกว่าคดีที่ศาลมีคำพิพากษากับข้อเสนอนแนะของพนักงานคุมประพฤติ

ปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างของผลการคุมประพฤตินี้ประกอบไปด้วย ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ สถานภาพการสมรส ความสัมพันธ์ในครอบครัว สภาพแวดล้อม ประวัติการเสพยาเสพติดให้โทษ ประวัติการกระทำผิด ประเภคดี เงื่อนไขการคุมประพฤติ ความถี่ของการรายงานตัว ระยะเวลาของการคุมความประพฤติ กล่าวคือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรืออนุปริญญาและสูงกว่า การประกอบอาชีพรับราชการหรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ ผู้ที่สมรสแล้วมีความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นปกติดี พักอาศัยอยู่ในชุมชนที่เป็นบ้าน ไม่เคยเสพยา

เสพติดให้โทษ ไม่เคยถูกจับกุมดำเนินคดีมาก่อน ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิต และคดีที่เกิดจากความประมาท ผู้ที่ศาลกำหนดเงื่อนไขให้ไปรายงานตัวห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ และให้เข้ารับการรักษาอาการติดยาเสพติดให้โทษ

สำหรับกลุ่มผู้ถูกคุมความประพฤติที่ไม่ผ่านการสืบเสาะและพินิจ ปรากฏว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างของผลการคุมประพฤติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ สถานภาพการสมรส ความสัมพันธ์ในครอบครัว สภาพแวดล้อม ประวัติการเสพยาเสพติดให้โทษ ประวัติการกระทำความผิด ประเภทคดีเงื่อนไขการคุมประพฤติก้าวคือ ผู้ที่เรียนจบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรืออนุปริญญาและสูงกว่า ประกอบอาชีพรับราชการ หรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจและอาชีพอื่นๆ เป็นผู้สมรสแล้วมีความสัมพันธ์ในครอบครัว เป็นปกติดี พักอาศัยอยู่ในชุมชนเมืองหรือชนบท ไม่เคยถูกจับดำเนินคดีมาก่อน เป็นผู้กระทำความผิดในคดีอื่นเกิดจากความประมาท ผู้ที่ศาลกำหนดเงื่อนไขให้ไปรายงานตัวและให้เคารพกฎจราจรให้ไปรายงานตัวทุก 10-20 วันต่อครั้ง และกำหนดระยะเวลาการคุมความประพฤติน้อยกว่า 1 ปี เป็นผู้ที่มีพื้นที่คุมความประพฤติได้มากที่สุด

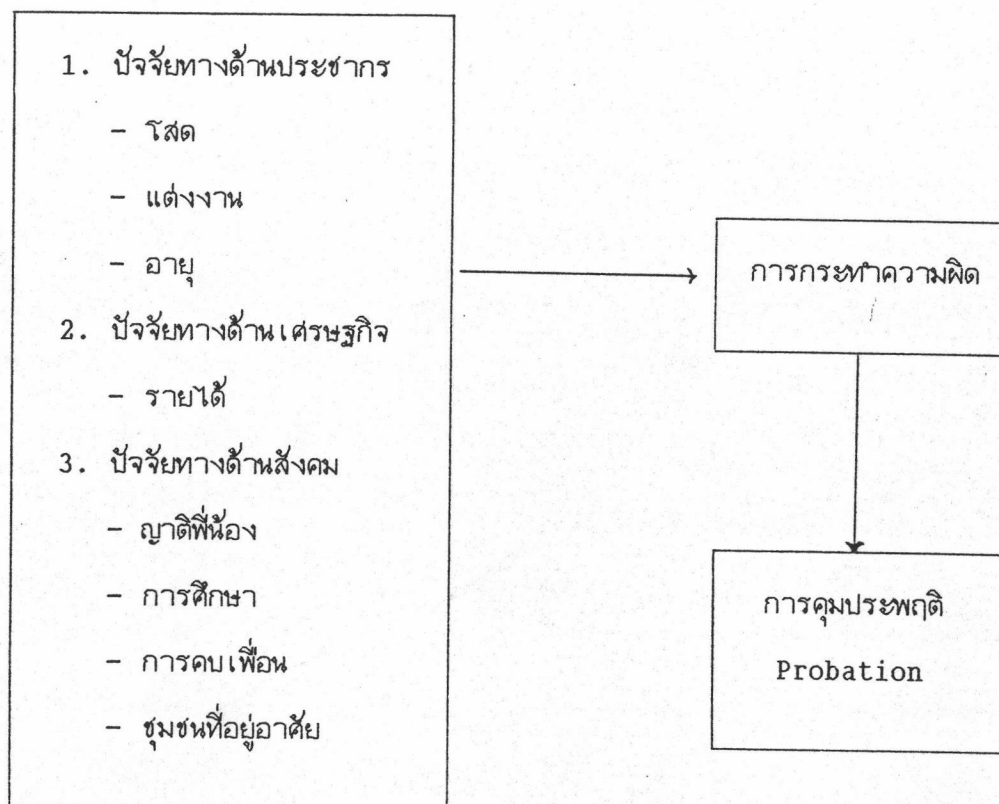
สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานหลัก "ปัจจัยทางด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคมมีอิทธิพลต่อการกระทำ ความผิด"

สมมติฐานย่อย

1. ผู้ถูกคุมประพฤติที่มีสถานภาพโสดจะกระทำความผิดมากกว่าผู้ที่สมรส
2. ผู้ถูกคุมประพฤติที่มีอายุวัยผู้ใหญ่จะกระทำความผิดมากกว่าวัยอื่นๆ
3. ผู้ถูกคุมประพฤติที่มีระดับรายได้ต่ำจะกระทำความผิดมากกว่าผู้มีรายได้สูง
4. ผู้ถูกคุมประพฤติที่มีญาติพี่น้องในครอบครัวเดียวกันที่เคยกระทำความผิด จะกระทำความผิดมากกว่าผู้ที่ไม่มีญาติพี่น้องกระทำผิด
5. ผู้ถูกคุมประพฤติที่มีระดับการศึกษาต่ำจะกระทำความผิดมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูง
6. ผู้ถูกคุมประพฤติที่คบหาสมาคมกับเพื่อนที่เคยกระทำผิดจะกระทำผิดมากกว่าผู้ที่ไม่เคยไปคบหาสมาคมกับผู้ที่ไม่เคยกระทำผิด
7. ผู้ถูกคุมประพฤติอาศัยอยู่ในชุมชนแออัดจะกระทำความผิดมากกว่าผู้อาศัยอยู่นอกชุมชนแออัด

จากทฤษฎีและกรอบแนวคิดผู้วิจัยพอจะสรุปภาพจำลองสำหรับตัวแปรในการวิจัยดังนี้

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาและค่านิยมเฉพาะ

1. ตัวแปรตาม

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดและปัญหาการคุมประพฤติศึกษา

เฉพาะกรณีศาลจังหวัดอุบลราชธานี ตัวแปรตามที่นำมาศึกษาคือ การกระทำผิดเกี่ยวกับคดียาเสพติดให้โทษ เป็นดัชนีที่ตั้งขึ้นจากคำตอบต่อคำถาม

- ก. คดีที่ศาลสั่งคุมประพฤติท่านในข้อหาอะไร
- ข. ระยะเวลาที่ท่านติดยาเสพติดให้โทษ
- ค. สาเหตุที่ท่านติดยาเสพติดให้โทษ

2. ตัวแปรอิสระ

ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวแปรอิสระออกเป็น 3 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

2.1 ปัจจัยทางด้านประชากร แบ่งออกเป็น สถานภาพโสด สมรส และอายุ

2.2 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ แบ่งออกเป็นรายได้เพียงตัวเดียว

2.3 ปัจจัยทางด้านสังคม แบ่งออกเป็น ญาติพี่น้องเคยกระทำผิด การศึกษา

การคบเพื่อนที่เคยกระทำผิด เขตชุมชนที่อยู่อาศัย

3. ตัวแปรควบคุม

การศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยใช้ เขตชุมชนที่อยู่อาศัยมาควบคุมศึกษาหาความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นๆ เพื่อต้องการชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ในการกระทำผิดจริง เนื่องจากวัตถุประสงค์ของงานคุมประพฤติต้องการให้ผู้ถูกคุมประพฤติกลับไปอยู่ในชุมชนต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้ถูกคุมประพฤติ	หมายถึง	ผู้กระทำความผิดทางอาญาที่ศาลพิพากษาว่ามีความผิดและพิพากษาลงโทษจำคุก แต่รอการลงโทษไว้ภายในระยะเวลาที่กำหนด ผู้กระทำความผิดนั้นไว้ โดยกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติ (พ. ร. บ. วิธีดำเนินการคุมประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ. ศ. 2522)
สถานภาพ	หมายถึง	ฐานะ ตำแหน่ง หรือเกียรติยศของบุคคลที่ปรากฏในสังคม (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2525: 767)
สถานภาพโสด	หมายถึง	ผู้ถูกคุมประพฤติที่ยังไม่มีสามีหรือภรรยา
สถานภาพแต่งงาน	หมายถึง	ผู้ถูกคุมประพฤติที่แต่งงานอยู่ร่วมกันเป็นคู่สามีภรรยาตามประเพณี และความถึงการได้จดทะเบียนสมรสตามกฎหมาย (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2525: 356)
รายได้ต่ำ	หมายถึง	ผู้ถูกคุมประพฤติที่ประกอบอาชีพมีรายได้ต่ำกว่าเดือนละ 3,000 บาท (ประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ฉบับที่ 20, 2535)

รายได้สูง	หมายถึง	ผู้ถูกคุมประพฤติที่ประกอบอาชีพมีรายได้สูงกว่าเดือนละ 3,001 บาท (ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ฉบับที่ 20, 2535)
วัยผู้ใหญ่	หมายถึง	ผู้ถูกคุมประพฤติที่มีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป (พ. ร. บ. จัดตั้งศาลคดีเด็กเยาวชนและครอบครัว, 2535)
วัยอื่น ๆ	หมายถึง	ผู้ถูกคุมประพฤติที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี (พ. ร. บ. จัดตั้งศาลคดีเด็กเยาวชนและครอบครัว, 2535)
ญาติพี่น้อง	หมายถึง	พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันเคยกระทำความผิด และถูกจับกุมดำเนินคดี
การศึกษาต่ำ	หมายถึง	ผู้ถูกคุมประพฤติที่ไม่ได้เรียนหนังสือและจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6, หรือ 1-7 (พ. ร. บ. ประถมศึกษา, 2523)
การศึกษาสูง	หมายถึง	ผู้ถูกคุมประพฤติที่จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไป (พ. ร. บ. ประถมศึกษา, 2523)
เพื่อน	หมายถึง	ผู้ถูกคุมประพฤติที่ขอบพอรักใคร่และไปมาหาสู่กันตามปกติ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2525: 594)
ชุมชนแออัด	หมายถึง	ผู้ถูกคุมประพฤติที่อาศัยอยู่ในบ้านที่มีอาคารหนาแน่น ไร้ระเบียบ และซำรุด และเป็นชุมชนอยู่ในเขตเมือง (อานนท์ อากาศิรรมย์, 2521: 80)

ระเบียบวิธีวิจัย

1. วิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดของผู้ถูกคุมประพฤติและปัญหาการคุมประพฤติ ผู้วิจัยใช้หลักระเบียบวิธีวิจัยทางมานุษยวิทยา กล่าวคือ

1. ใช้การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) เพื่อจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการคุมประพฤติ

2. ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดของผู้ถูกคุมประพฤติ

3. ใช้การสัมภาษณ์ (Interview) หลายรูปแบบเพื่อจะได้ข้อมูลเพิ่มเติมจากแบบสอบถาม

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีขั้นตอนการเตรียมรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของการศึกษาโดยเป็นการทบทวนวรรณกรรม หนังสือ ตำรา บทความ และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุมประพฤติ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการเก็บข้อมูลภาคสนามต่อไป สถานที่ค้นคว้า ได้แก่ ห้องสมุดต่างๆ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยใช้ระเบียบวิธีทางด้านมนุษยวิทยาเป็นหลัก ซึ่งจะเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ

ก. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ถูกคุมประพฤติ เมื่อผู้ถูกคุมประพฤตินำรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติ เมื่อมารับเงื่อนไขตามคำสั่งของศาลในสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดอุบลราชธานี

ข. สาเหตุแห่งการกระทำความผิดของผู้ถูกคุมประพฤติโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview)

ค. ปัญหาและความต้องการของผู้ถูกคุมประพฤตินี้ด้านการประกอบอาชีพและความช่วยเหลือต่างๆ จากพนักงานคุมประพฤติ

ง. การนำรายงานตัวของผู้ถูกคุมประพฤติต่อพนักงานคุมประพฤติ ตามวันเวลาที่กำหนดไว้ในเงื่อนไขที่พนักงานคุมประพฤติได้กำหนดไว้

จ. การแสดงออกปฏิบัติกริยาและพฤติกรรมต่างๆ ของผู้ถูกคุมประพฤตินี้ในขณะที่มารายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติ

ช. การแสดงออกปฏิบัติกริยาและพฤติกรรมต่างๆ ของผู้ถูกคุมประพฤตินี้ในตอนที่พนักงานคุมประพฤติออกไปสอดส่องถึงที่อยู่ตามภูมิลำเนาปัจจุบันที่ผู้ถูกคุมประพฤติแจ้งไว้ต่อพนักงานคุมประพฤติ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะอาศัยวิธีการผสมผสานระหว่างวิธีทางด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา กล่าวคือ ข้อมูลที่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความผิดของผู้ถูกคุมประพฤติจะอาศัยวิธีการสถิติ โดยการหาข้อมูลแบบสอบถามมาแจกให้ความถี่แล้วคิดเป็นร้อยละ แล้วนำค่าร้อยละเปรียบเทียบ โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-Square) ทดสอบความสัมพันธ์สำหรับข้อมูลที่เกี่ยวกับปัญหาของผู้ถูกคุมประพฤติจะเป็นการบรรยายในเชิงพรรณนา